

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל' 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל' 052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הגנו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של

מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים לאור
כל גזגי תורתו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את הכרכים
הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני כלל
שוחרי התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה
עדיין לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש שחדשו.
נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור התורה
לזכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה

פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצוה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

- ספרים
- למעלה הימנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על המעשה המישי תורה
- ספרים
- על הש"ס
- סדר
- המת ומחשבת
- ביאורי סוחר
- סדר
- אמנה ומחוק
- מגאן
- תורה ודעת
- אמורים
- תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354

מנהלת מכון
סניפים 94 מקומות ברחבי

עמדת הטבעה בבית מוסד
לשטוח טיפוחי רבינו
מחולקים לפי גושים
בכל התחומים

הכשרת ספרו בן מלך
בבית המדרש בבית מלך

מלפני התקלה 054-8422488
כתובת ארזת ישראל 1/9

ביתר עילית
עמוד מכתב לפי סעיף 46

לתיבת הדואר
mechonbenmelech@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
התנהלה

הודעה חשובה ומשמחת
לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

אוצרות
בן מלך

באמצעותכם, ואתם לא הייתם אלא שלוחי המקום להביאני מצרימה ולהעלות אותי למלכות.

כי הנה יש להבחין שבשתי התשובות הללו, מציין יוסף גם שתי טובות שונות שצמחו ממכירתו: בתשובתו הראשונה, הריהו מציין את התועלת שצמחה בעבורם ולצרכם: 'כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם'. שכן התשובה הראשונה מציינת את הצלחת מעשה האחים אשר מכרוהו מצרימה, וכאילו אומר להם, אילו ידעתם כי כך יהיו פני הדברים, הרי אף לכתחילה היה ראוי שתעשו כן, ואם כן, למרות שבלבכם נתכוונתם להשיג מטרה אחרת שלא צלחה, הרי בדיעבד הביאו לכם מעשיכם תועלת מאין כמוה, ולכן אין לכם להצטער, כי אם לשמוח על הצלחת מעשיכם ועל הטובה שיצאה מהם.

אך בתשובתו השנייה, הריהו מציין את התועלת שצמחה בעבורו, - 'וישימני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומושל בכל ארץ מצרים'. כאן, אין המדובר רק בתועלת עקיפה שנבעה ממכירתו, אלא בתוצאה הפוכה לחלוטין מכוונת המכירה, שהרי הם מכרוהו לעבד, מתוך כוונה להורידו לשפל המדרגה, והקב"ה הפך את מעשה מכירתו לשורש עלייתו לגדולה.

והנה באמת אף שהאלוקים שלחו למצרים, מכל מקום לגביהם נחשב לחטא, כיון שמחשבתם היתה לרעה, ואיחא בחז"ל שעל חטא זה נהרגו עשרה הרוגי מלכות. ויש דעות בראשונים שהשעבוד במצרים לעבדים היה על עוון זה, מידה כנגד מידה שמכרו את אחיהם לעבד במצרים.

שהרי זה הכלל בענין ההשגחה ובחירה. הגם שהמשכיל מבין כי גזירה היא מלפני הקב"ה ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, מכל מקום המעשים עדיין מתייחסים אל האדם, אם לקבל שכרם ואם להיענש עליהם, כפי שאמרנו חז"ל 'מגלגלים זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב' (שבת לב). ואין הכרת ההשגחה פוטרת את העושה ממעשיו הרעים.

אמנם יש לפעמים אשר בעל המעשה ואינו משמש אלא ככלי ביד היוצר לעשות רצונו של מקום, עד שאין המעשה נחשב כמעשה האדם, אלא כמעשה ה' העושה נפלאות לבדו. והוא מסוד דרכי הנהגת ה'.

קיבלו האחים את מלכותו של יוסף, אלא יהודה היה מנהיגם. וביקש לנסותם האם עדיין עומדים על דעתם שיהודה יהיה המלך, והאם יהודה יהיה מוכן לוותר ולמחול על כבודו, ולאפשר ליוסף את המלוכה. שרק באופן כזה יוכל להתגלות אליהם, שאם לא כן שוב יתגלע הריב, ויבואו להילחם ביוסף למען מלכותו של יהודה, וכאשר נוכח לראות שויתר יהודה על מלכותו, והיה מוכן להיות עבד ובלבד שישלח את בנימין למען למנוע צער מאביו, הרי מוכח שגם לא יפגעו ביוסף על מלכותו.

* * *

ועתה אל תעצבו, ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה, כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם... ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה, כי האלוקים, וישימני לאב לפרעה, ולאדון לכל ביתו, ומושל בכל ארץ מצרים (מה, ה-ח)

שתי תשובות השיב יוסף לאחיו, העומדים בנהלים מפניו בצער ובחרטה על מעשיהם. האחת - 'ועתה אל תעצבו וגו' כי מכרתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם'. ועוד - 'ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלוקים'. ואם כי כלל הדברים נראים דומים זה לזה בעיקר עניינם, הרי שלשון הפתיחה 'ועתה' שחוזר ונשנה בשני הכתובים, מורה ששתי תשובות לעצמן הן, וכל אחת מהן באה לציין ענין שונה.

ונראה, כי שתי התשובות הללו הן שתי צורות התייחסות למעשה מכירתו ותוצאותיה, והשנייה עמוקה מן הראשונה:

ראשית דבר, משיב יוסף לאחיו בפשטות, אל לכם להצטער על מעשיכם, כי הרי בסופו של דבר נתברר שעשייתם שלא ביודעין מעשה טוב, ולכן, מה לכם להתעצב על מחשבתכם, אחר שהאלוקים חשבה לטובה.

אולם על כך מוסיף יוסף ואומר, כי בעומקם של דברים, הטעם שאין לכם להצטער על מעשיכם הוא, לא רק משום שהתוצאה היתה לטובה, אלא משום שאין אלו 'מעשיכם' כלל, שכן מאחר שלא היה בדעתכם - ולעולם לא הייתם מעלים על דעתכם - להביא לידי תוצאה זו, הרי כל המאורע מעשה האלוקים הוא, כי 'לא אתם שלחתם אותי הנה, כי האלוקים' שעשה זאת

* * *

ויאסור יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גושנה, וירא אליו, ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד (מו, כט)

וכתב רש"י (והוא מברייא מסכת דרך ארץ זוטא' פרק יא, י) - 'אבל יעקב לא נפל על צווארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע'.

ורבים תהו והשתוממו על טעם מדרש נפלא זה, מה ראה יעקב לקרוא את שמע דווקא באותה שעה באופן שלא יוכל להפסיק באמצעיתה, ואם הגיע זמנה למה לא חש להקדים לקרותה בטרם יראה את יוסף, ומדוע יוסף עצמו לא עסק בקריאת שמע כיון שהגיע זמנה. והרבה נדחקו בזה המפרשים, וישבו את הדברים באופנים שונים (עיי' גור אריה למהר"ל ועוד).

ואשר נראה לבאר בזה, כי הנה מאז שעזב יוסף את בית אביו ומשפחתו, חלפו שנים רבות שבמהלכם לא שמע יעקב אודות יוסף בנו מאומה. לפיכך, אף כאשר נודע לו כי עוד יוסף חי והוא משנה למלך ומושל בארץ מצרים, עדיין לא היה ידוע לו מה מצבו הרוחני. ומה עלה בגורל בנו בארץ הנכר, אם אמנם עומד הוא בצדקותו הראשונה או אולי חלילה נפגמה קדושתו, שמא בצוק העיתים, בהיותו נע ונד בארץ תועבה כמצרים, כבר לא נשתמרו בו מעלותיו כבתחילה וחסידותו כמקדמת דנא. לנוכח חששות אלו, לא היה יעקב יכול לנשקו תיכף, כל עוד לא יתבררו הדברים לאשורם, אם ראוי יוסף לנשיקה אם לאו.

והנה טעם זה בפני עצמו מצאנו מפורש בדברי חז"ל - 'העבר רצונך ורצון חברך מפני רצון שמים, שכן מצינו ליעקב אבינו שלא נשק ליוסף. ואמאי לא נשק ליה, סבר דילמא איידי דגלה אטעיניה נשי אגב שופריה, כדכתיב וירא אליו ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד, איהו בעי למינשקיה ואיהו לא שבק ליה וכו' והיינו דכתיב וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה, אטו עד השתא לא ידע מאן נינהו, אלא דשייליה אם לא איתיילידו בכתובה, וכיון דאחזייה כתובה אתייתבא דעתיה ונשקיניהו בדיל יוסף' (מסכת כלה רבתי פ"ג הלכה טו).

ונראה על פי זה, כי כוונת המדרש - 'שהיה קורא את שמע', היינו שיעקב היה מנוע מלנשקו, כיון שעדיין היה עסוק בבירור מצבו של יוסף בענין התוכן של 'קריאת שמע', כלומר נכנס עמו בדברים שמהותם ותוכנם הוא 'קריאת שמע' - עול מלכות

שמים, ועול חיי הקדושה ושמירת דרך התורה - שלא היה מחוור לו לגבי יוסף כאמור. כי רק לאחר שיתבררו הדברים אל נכון, שלא נפגמה במאומה אמונתו בה' ואהבתו ית"ש, וכי טהרת לבו וקדושתו בעינה עומדת כבראשונה - או אז יוכל לנשקו בלב שלם. ובוודאי שאחרי הוברר אצלו הדבר שיוסף עומד בצדקו, נשקו בכל לבו.

* * *

**ויאמר יוסף אל העם, הן קניתי אתכם היום ואת
אדמתכם לפרעה, הא לכם זרע וזרעתם את
האדמה. והיה בתבואות ונתתם חמישית לפרעה,
וארבע הידות יהיה לכם לזרע השדה ולאכלכם,
ולאשר בבתיכם ולאכול לטפכם (מו, כג-כד)**

חוק זה שהנהיג יוסף בארץ מצרים, לפיו חלק חמישית מכלל תבואת הארץ ינתן לפרעה, מיוסד על המקרא שלפניו (מו, כ) - 'ויקן יוסף את כל אדמת מצרים לפרעה כי מכרו מצרים איש שדהו כי חזק עליהם הרעב ותהי הארץ לפרעה'. כי מאחר שכל האדמה שייכת מעתה לפרעה, הרי שאין לאנשי הארץ בעלות על הקרקע, ולא ניתנת להם האפשרות אלא לחכור את שדותיהם, על מנת לזכות תמורת עבודתם בארבע ידות לכלכלת ביתם, כנגד חלק החומש שאותו יפרישו דרך קבע לבעל הקרקע, הלא הוא פרעה מלך מצרים.

שיעור הפרשת החומש לבעלים שנאמר בפרשה זו, מקביל למצות התורה להפריש תרומות ומעשרות מגידולי הקרקע בארץ ישראל, שכן שיעורם הכולל של המתנות המורמות לה' - מעשר ראשון, מעשר שני, ותרומה גדולה בכל שהוא - מסתכם בחומש מכלל התבואה. ואף הוא מאותו הטעם, כי בעל הקרקע בארץ ישראל הוא ה' יתברך, אשר זו ארצו ונחלתו, ואנו איננו אלא כחוכרי הקרקע הניתנת לנו לעבדה למחייתנו, וכשם שמצינו גבי יובל (ויקרא כה, כג) - 'והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי'.

ואשר לכן מכירת קרקע בארץ ישראל הינה לזמן מוגבל בלבד, כך גם המחזיק בה שדה ואוכל מפירותיה אין לו בעלות מוחלטת עליה, אלא חובתו להפריש כשיעור חומש לאשר לו הארץ, וארבע ידות נותרות לו לאכלה.

תרומות ומעשרות הריהו נחשב כגזול ממון גבוה, כמו שנאמר (מלאכי ג, ח) - 'היקבע אדם אלוקים כי אתם קובעים אותי, ואמרתם במה קבענוך המעשר והתרומה!' - הרי שנתנית צדקה מהונו של האדם שנתברך במשלח ידיו, לא קבעה לה תורה שיעור חובה, אלא חכמים התקינו שלא יפחות אדם משיעור עשירית, מתוך הכרה כי כל מה שתחת ידו של אדם של ה' הוא, כי הוא הנותן לו כח לעשות חיל, אם כי מקום הניחו למהדר, להפריש מהם כשיעור ההפרשה מפירות הארץ, עד שיעור חומש.

כן אנו מוצאים שיעור זה במצות נתינת צדקה - 'באושא התקיני, המבזבז לא יבזבז יותר מחומש' (כתובות נ). וכתב הרמב"ם - 'בא העני ושאל די מחסורו וכו' נותן לו כפי השגת ידו, וכמה - עד חמישית נכסיו מצוה מן המובהר, ואחד מעשרה בנכסיו בינוני, פחות מכאן, עין רעה' (הלכות מתנות עניים פ"ז ה"ה).

אמנם בשונה מארץ ישראל, אשר הפרשת חומש מתנובתה לה' קבועה חובה, מפאת עניינה המיוחד בהיותה ארץ ה' [עד שהמבטל מצות

מלכות יהודה ומלכות יוסף

אשר דיבר ה' ביד אחיה השילוני אל ירבעם בן נבט' (מלכים א' יב, טו).

וכן משמע ממה שאמרו בגמרא בפרק חלק - 'שתפשו הקדוש ברוך הוא לירבעם בבגדו, ואמר לו חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, אמר לו מי בראש, בן ישי בראש, אי הכי לא בעינא' (סנהדרין קב.). ומבואר בזה שאלמלא התמרדותו של ירבעם, היה רצון ה' שגם לימות העתיד לבוא יישארו שני המנהיגים יהודה ויוסף. אלא שבגידתו של ירבעם גרמה לכך שאף שמלכות יוסף תתקיים עד ימות המשיח, אבל בסופו של דבר המלכות תהיה רק בידי בית דוד.

ובפרשה זו מהנה כי כן כבר בשבטי י-ה היו שני אלו ראויים למלכות, 'יהודה' ו'יוסף'. והדברים באים לידי ביטוי בתחילתה של פרשה זו בדין ודברים שבין יהודה ויוסף. ובגווונים השונים שביטא כל אחד מהם, עולים ומתגלים ניצנים ראשוניים של שתי מלכויות אלו, אשר מלכו בישראל לאורך השנים, 'מלכות יהודה' ו'מלכות יוסף'.

מלכות יוסף תחילה ואחר כך מלכות יהודה

בפועל בהשתלשלות תולדות עם ישראל, נאמר בכתוב - 'כי יהודה גבר באחיו ולנגיד ממנו' (דברי הימים א' ה, ב), כלומר שגבר יהודה על יוסף בהתנצחותם על המלכות והוא אשר זכה בכתר המלוכה הנצחית על עם ישראל, וזה בא לידי ביטוי מושלם כאשר משח שמואל את דוד למלכות, ואכן בימי מלכות דוד ושלמה היתה מלכותם מוסכמת על כל העם.

מלכים מדיינים אלו עם אלו, אנו מה איכפת לנו

במדרש ריש פרשת ויגש - 'כי הנה המלכים נועדו עברו יחידיו' (תהילים מח, ה) - 'כי הנה המלכים' - זה יהודה ויוסף, 'עברו יחידיו' - זה נתמלא עברה על זה וזה נתמלא עברה על זה וכו', 'רעדה אחזתם שם' - אלו השבטים, אמרו, מלכים מדיינים אלו עם אלו, אנו מה איכפת לנו, יאי למלך מדיין עם מלך'.

ושם - 'ויגש אליו יהודה' אחד באחד יגשו' (איוב מא) זה יהודה ויוסף, 'ורוח לא יבוא ביניהם' אלו השבטים, אמרו, מלכים מדיינים אלו עם אלו אנו מה איכפת לנו' (ב"ר צג, ב).

כלומר, שיסוד ושורש מערכה זו שהתנהלה לאורך כל השנים בין בני יעקב מול יוסף, אינה מערכת אישית ומשפחתית גרידא, אלא זוהי מערכה יסודית בעמודי תשתית ומבנהו של עם ישראל. התמודדות של שני מלכים ושני סגנונות הנהגה, המתמודדים זה מול זה, ולמערכה כולה יש משמעות עמוקה לכל הדורות.

והנה יהודה ויוסף באמת שניהם היו ראויים להיות מלכים, ואכן כך היה בעם ישראל שלאורך דורות רבים התקיימו בו שתי מלכויות, 'מלכות יהודה' בראשות בית דוד, ו'מלכות ישראל' בראשות שבט יוסף. וכן מצינו לעתיד לבוא שיהיו שני משיחים לישראל 'משיח בן יוסף' ו'משיח בן דוד'.

ואף התחלקות המלכות בימי רחבעם כאשר עשרת השבטים נהו אחר ירבעם, היתה ראויה ונכונה באותה שעה, וכמו שכתוב - 'ולא שמע המלך אל העם כי היתה סיבה מעם ה' למען הקים את דברו

ואולם בשלב הראשון של בנין עם ישראל, היתה ההנהגה מסורה בידי שבט יוסף. תחילה בהיותם במצרים, כאשר יוסף היה מושל במצרים, ואף שלא היה מלך ישראל להדיא, אמנם הוא אשר כלכל את כל בית אביו, והיה מנהיג ורועה של המשפחה כולה. עד שהעם כולו נקרא על שמו, כלשון הכתוב - 'גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה' (תהילים עז, טו) 'רועה ישראל האזינה, נוהג כצאן יוסף, יושב הכרובים הופיעה' (שם פ, ב).

ובמיוחד באה מלכותו של יוסף לידי ביטוי בהנהגתו של יהושע בן נון משבט יוסף, אשר היה רועה את ישראל בעת כיבוש הארץ, כהמשך להנהגתו של משה רבינו, ומצינו שחלו על יהושע כמה מדיני מלוכה בישראל, כמו שכתב רש"י על הפסוק 'בכור שורו' - 'יש בכור שהוא לשון גדולה ומלכות שנאמר אף אני בכור אתנהו, וכן בני בכורי ישראל, בכור - מלך היוצא ממנו והוא יהושע' (דברים לג, יז). וכן כתב הרמב"ם (הלכות מלכים פ"א ה"ג, ופ"ג ה"ח) שיהושע נתמנה כדין 'מלך', ונהגו בו דיני מלך. [והיינו כהמשך להנהגת משה רבינו שנקרא גם כן 'מלך', דכתיב 'ויהי בישורון מלך' (דברים לג, ה, ועיין שמו"ר מח, ד), וכמו שכתב בפירושו המשניות להרמב"ם (שבועות פ"ב מ"ב) ומשה מלך היה].

ובאותה תקופה שמלך שבט יוסף בעם ישראל, אף בית המקדש נקבע אז בשילה בחלקו של יוסף. וגם כאשר ביקשו ישראל להמליך עליהם מלך המליך ה' עליהם את שאול משבט בנימין, ורק לאחר ארבע מאות שנה ניתנה המלכות לשבט יהודה, כאשר משח שמואל את דוד למלך על ישראל.

וגם לאחר שהומלך דוד, עדיין לא בטלה המלכות מיוסף, כי לאחר מות שלמה, חזרה וניעורה מלכות יוסף ונתפלגה ממלכת ישראל, בין רחבעם מבית דוד לבין ירבעם מבית יוסף, ומאז ועד חורבן הבית עמדה מלכות יוסף לצד מלכות יהודה, המכונות גם 'מלכות בית דוד' ו'מלכות ישראל'. כמבואר כל זה בספר 'מלכים' ובספר 'דברי הימים'.

הטעם שיש שני מלכים בישראל

העולה מפרשיות אלו ששני שבטים אלו ניחנו בתכונות מלכות, ושניהם ראויים לאותה איצטלא, יהודה משום מעלתו וגבורתו, [ועוד יש לומר שהיה גם ראשון לאחים מבחינה מסוימת, שמאחר

שהבכור ראובן וכן שמעון ולוי בני לאה הראשונים, נדחו מגדולה מחמת תלונת יעקב עליהם, ממילא היה יהודה הראשון לזכות בגדולה]. ויוסף היה בכור לאמו, וגם היה בעל מעלה וחשיבות יתר על אחיו, כדכתיב 'כי בן זקונים הוא לו' (לעיל לז, ג) ותרגומו 'בר חכים'. וכן דרשו - 'זיו איקונין שלו דומה ליעקב' (ב"ר פד, ח). ולכן מבין שניים אלו, יהודה ויוסף, ישנה התמודדות מי ראוי יותר למלכות, ובנידון זה גבר יהודה על יוסף.

והנה עצם הדבר צריך ביאור, כיצד שני מלכים משמשים בכתר אחד, ויש לדעת מהי הצורה הנכונה של המלכות בעם ישראל על פי רצון ה', היתכן שיהיו שניים הראויים וטוענים לכתר המלכות, וכי יש כאן זיכוי שטרא לבי תרי.

ובפשטות אפשר לומר, שמכיון ששניהם ראויים למלכות אזי כל תקופה בוחר ה' אחד מבין שניהם, המתאים יותר לאותה תקופה. ואף כאשר בחר ה' בדוד שהוא זורעו יהיו המלכים על ישראל, אמנם כאשר אין מלכות יהודה בשלימות דרגתה ונגזר על עם ישראל להיות מפולג לשתי ממלכות, אזי המלכות הנוספת שייכת ליוסף, שגם הוא מושרשים בטבעו תכונות חשובות המתאימות לכך. ורק לעתיד לבוא תהיה כל המלכות לדוד.

ועיין בספורנו על הפסוק 'בכור שורו הדר לו' (דברים לג, יז) 'והוא יוסף בכור שורו של שוכני סנה, שאף על פי שהמלכות ליהודה ונקרא 'אריה', הנה אחריו במעלה היה יוסף, כמו השור אחר הארי, כאמרם ז"ל 'מלך בחיות אריה. בבהמות שור'. ובזה היה שבטו של יוסף ראשון בשבטים אחר שבט יהודה, כאמרו 'כדבר אפרים רתת'. 'הדר לו' - אף על פי שאין לו הוד מלכות, הוא ראוי להדר ומעלה'.

אמנם ביתר עומק מבואר במפרשים שכל אחד ממלכויות אלו היה בה גוון מסויים שיש בו צורך ותועלת לבנין עם ישראל, וצריך שישתלבו שניהם בהנהגת עם ישראל.

יוסף ודוד במנין שבעת הרועים של עם ישראל

בספרים מובא שיש שבעה רועים בעם ישראל, אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן, יוסף, ודוד. ומקורו בזה"ק (ח"ג קג ע"ב), וכן ידוע ענין האושפיזין המובא שם ששבעת רועים אלו באים להתארח בצל הסוכה.

איני מברך שלא זכיתי לבן דכתיב יהושע בן נון, נון בנו, יהושע בנו, אומר לו לדוד טול וברך, אומר להן אני אברך ולי נאה לברך, שנאמר כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא' (פסחים קי"ט).

[כלומר שכל הרועים לא ראו עצמם ראויים לברך שכן בסוג הנהגתם עדיין לא נשלמה קומתם של ישראל מכל הצדדים. אולם דוד המלך אשר בו נשלמה כללות שבעת הרועים, וכבר נתעטרו עם ישראל בכל שבעת שלבי קומתם ובכל סוגי ההנהגה הנצרכים להם, הוא אמר אני אברך ולי נאה לברך].

והנה לא נמנו כאן יוסף ואהרן ומאידך נמנה יהושע, ועיין מה שכתב רבי צדוק הכהן מלובלין (ספר ליקוטי אמרים אות 7) שכוננת הגמרא שיהושע הוא במקום יוסף. והיינו כאמור שיהושע הוא הרועה שבא מבחינת יוסף. והטעם שלא נזכר אהרן היינו משום שנכלל עניינו במשה, שהרי אותו הטעם שנאמר במשה שמחמתו אינו מברך ישנו גם באהרן, ולא היה צריך לאמרו שוב.

והנה תקופת יוסף נחשבת כמי שנמשכת עד מלכות דוד, משום שכל ההנהגה אחרי מות יהושע עד מלכות בית דוד היה הנהגה ארעית, ונחשבת כהמשך של תקופת יהושע דהיינו יוסף, והיתה זו תקופת ביניים וכעין בין השמשות עד לתקופת ההנהגה של מלכות דוד, ומלכות בית דוד היא כבר ההנהגה המושלמת של כלל ישראל, ונשבע לו ה' כי הוא יהיה המלך על עם ישראל לכל הדורות וזרעו לעולם יכון. וגם המלך המשיח הוא מזרע בית דוד ונחשב כדוד בעצמו, וכדכתיב 'ודוד עבדי נשיא להם לעולם' (יחזקאל לו, כה). ומעת בחר ה' במלכות דוד, כל התקופה מני אז ואילך נחשבת כהנהגת דוד, ונמצא ששבעת הרועים מקיפים בהנהגתם את כלל ימות האומה.

שני המנהגים בסדר האושפיזין

ידוע שבענין האושפיזין יש שני מנהגים בסדרם. מנהג ספרד והמקובלים למנות את יוסף אחרי משה ואהרן. אולם מנהג אשכנז הקדמון (וכן איתא בש"ה) הוא להעמיד את יוסף קודם למשה ואהרן (ומקורו בזהר השמטות ח"א רס"א, ועיין בפרי צדיק לסוכות אות כב. ובהגהות עטרת צבי על הזוהר).

ובפשטות ביאור מחלוקת המנהגים הוא, שהקדמת יוסף לפני משה ואהרן הוא מצד סדר

כלומר שבניינו של עם ישראל מאז תחילת יסודו והיווצרותו ועד סוף כל הדורות באחרית הימים, הושתת ונתבסס על ידי שבעה רועים אלו, והמה בנו וביססו את קיומו של העם, ורעו והנהיגו את עם ישראל, כל אחד בתקופתו. הנהגת שבעה רועים אלו מקיפה את כל תולדות התהוותו וקיומו של העם מריש עד גמירא, שכן גם התקופות שהיו שופטים ונביאים ומנהיגים נוספים בין שבעת הרועים, נכללים ונגררים המה אחר הנהגת הרועה שהיה בדור הסמוך להם, וכאשר יבואר.

תחילה היו שלושת האבות שהם מייסדי האומה, וכל מציאות האומה התקיימה בהם. ואחר כך משה ואהרן ששניהם יחדיו היו רועי עם ישראל בעת אשר נתהווה לעם, ביציאת מצרים ומתן תורה ובכל שנות המדבר עד לכניסתם לארץ.

יוסף - מלכותו במצרים ומלכות יהושע

ומה שנמנה יוסף בין שבעת הרועים, יש לבאר שהוא בעצמו היה רועה ומלך על בני ישראל בעת מלכותו על כל מצרים, כי אחר שמת יעקב, היה הוא המנהיג של משפחת בני יעקב. וכדכתיב - 'ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם' (ג, כא). וכדאיתא בגמרא - 'שהנהיג עצמו ברבנות' (ברכות נה.).

אך יש מבארים שיעקר הכוונה בזה שנמנה יוסף בין שבעת הרועים היינו 'היושע' שהיה משבט יוסף, שהוא הנהיג את ישראל אחר משה והכניסם לארץ והנחיל אותה לעם ישראל, וכל כח הנהגתו נובע מצד זכות המלכות והבכורה של שבט יוסף, אשר נמשכה מאז הנהגתו של יוסף. וכאמור שנקרא 'מלך'.

והנה מצינו מקור למנין שבעת הרועים הללו גם בגמרא לגבי הנידון מי יברך על כוס של ברכה לעתיד לבוא. - 'דרש רב עזירא כו' עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים וכו' לאחר שאוכלין ושותין נותנין לו לאברהם אבינו כוס של ברכה לברך, ואומר להן איני מברך שיצא ממני ישמעאל, אומר לו ליצחק טול וברך, אומר להן איני מברך שיצא ממני עשיו, אומר לו ליעקב טול וברך, אומר להם איני מברך שנשאתי שתי אחיות בחייהן שעתידיה תורה לאוסרן עלי, אומר לו למשה טול וברך, אומר להם איני מברך שלא זכיתי ליכנס לארץ ישראל לא בחיי ולא במותי, אומר לו ליהושע טול וברך אומר להן

היתה על מצרים, ורק כתוצאה מכך היה מנהיגם של ישראל. אבל עיקר ההנהגה של מלכות יוסף בעם ישראל, היתה אצל יהושע שהיה רועה ישראל והיה לו דין 'מלך', והנהיג אותם בכיבוש את ארץ ישראל והנחלת נחלת ה', והיכה מלכים גדולים והעמיד את השמש בגבעון לעיני כל הגויים. ולכן מקומו של יוסף בסדר הרועים ראוי להיות אחרי משה ואהרן.

לעומת זאת המנהג להקדים את יוסף לפני משה ואהרן, הטעם בזה, שאף שעיקר ההנהגה של יוסף התבטאה בימי יהושע, אולם מכיון שיוסף עצמו התחיל הנהגתו את ישראל בעת מלכותו במצרים, וכבר היתה בכך התחלה ושושן למציאות יוסף כרועה ישראל, על כן יש לחשבו לפני הנהגת משה ואהרן.

הדורות כתולדותם, ומשום שקדמה הנהגת יוסף להנהגת משה ואהרן. ואילו המנהג להקדים את משה ואהרן לפני יוסף הוא מצד חכמת הסוד, שמשה ואהרן מקבילים למידות 'נצח והוד' ויוסף מקביל למידת 'יסוד' שבא אחריהם.

אולם לפי האמור שהנהגת יוסף בעם ישראל היתה בעיקר בימי יהושע, מיושב שפיר מנהג המקובלים גם לפי הפשט שגם סדר זה מתאים לסדר המציאות בהנהגת עם ישראל, כי הנהגת יהושע היתה אחרי הנהגת משה ואהרן.

ונמצא ששני המנהיגים בסדר שבעת הרועים מבוארים שפיר גם בפשוטם של דברים. כי המנהג להקדים את משה ואהרן ליוסף, היינו משום שאף שגם יוסף בעצמו היה מלך, אולם עיקר מלכותו

היכל השבת

מתנה טובה יש לי בבית גנזי

יש משמעות גם למי שלא היה שותף במאורע, שבכל זאת מכבד את היום משום שהוא חשוב ויקר להקב"ה, וכמו כן שייך שהקב"ה נותן בו את ברכת היום לעמו. אבל המנוחה שבשבת, כיוון שהקב"ה הוא זה אשר נח וינפש הרי זה דבר השייך לעצמו, וכביכול יעשה מנוחת שבתה בכל שבת, אולם היאך שייכת מנוחה זו לישראל, והרי להם לא היה שום מאורע של 'מנוחה' ביום השביעי.

ואשר מוכרח מזה, שאכן נתחדש כאן שיש מתנה שהקב"ה נותן את השבת 'שלו' ומעניקה לישראל כמתנה, ורק על ידי שהשבת ניתנה להם, הרי הם יכולים לקיים אותה ולעשותה, כדוגמת השביתה שלו יתברך.

ולכן בפרשה זו, ראו חכמים דבר נשגב זה שהשבת באה בבחינת נתינה ומתנה טובה, היינו שהקב"ה נותן את עצם השבת לישראל.

המניח לעמו ביום שבת קדשו

ולראשונה הוזכר ונתבאר רק בפרשה זו, שהשבת היא 'לכם' לישראל. כלומר, שהשבת עצמה נתונה במתנה לישראל, כי ה'מנוחה' היא עצם השבת,

השבת כמתנה לישראל בפר' כי תשא

"ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתותי תשמרו כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדישכם" (שמות לא, ג).

ובגמרא (שבת י:)- 'אמר רבא בר מחסאי אמר רב חמא בר גוריא אמר רב, הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו, שנאמר 'לדעת כי אני ה' מקדישכם'. תניא נמי הכי, לדעת כי אני ה' מקדישכם - אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי, ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם'.

חז"ל דרשו מעומק לשון הכתוב, שציווי מצות השבת שבפרשה זו נחשב כנתינה ו'מתנה', על אף שלא כתוב כאן לשון נתינה דרשוהו חכמינו דווקא כאן בשבת דפרשה זו, כי בפרשה זו נתחדשה שהשבת ניתנה לישראל למנוחה. ו'מנוחה' היא עצם מציאות השבת, שכשם שהוא נח ונפש ביום השביעי, כך יהיו ישראל נחים ביום זה.

כי באמת הוא ענין פלא, הכי משום שהקב"ה נח ביום השביעי, משום כך יש לישראל לנוח בו גם הם. ואמנם לכבד את היום בסממני ברכה ולקדשו,

ומצות השביתה שבפרשה זו היא שישראל יעשו אותו ליום מנוחה להם.

וזהו הלשון במאמרם הנזכר שאמרו 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי'. 'בית גנזי', היינו שהיא סגולת מלכים שלו שהיא חביבה עליו, ואינו ענין ששייך לכלל העם ואף לא עבדי המלוכה, ואכן בשום מצוה מן התורה לא מצינו לשונות אלו - 'מתנה טובה יש לי', 'בבית גנזי' - כי אם בשבת קודש, באשר השבת הוא ביסודו דבר פרטי של המלך ית"ש מבית גנזיו, אלא שמרוב חביבותו לעם ישראל נתנה להם במתנה.

ועל כך אנו נותנים ברכה והודאה לה', שרצה בנו באופן נשגב כל כך וכפי שאומרים בקידוש - 'ורצה בנו, ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו'. ובברכת מגן אבות - 'המניח לעמו ביום שבת קדשו, כי הם רצה להניח להם'. ובתפילת שחרית - 'ולא נתתו ה' אלוקיני לגויי הארצות... כי לישראל עמך נתתו באהבה לזרע יעקב אשר הם בחרת'.

וברש"י על הפסוק "אך את שבתותי תשמורו, כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם, לדעת כי אני ה' מקדישכם" - כתב: 'כי אות היא ביני וביניכם - אות גדולה היא בינינו שבחרתי בכם, בהנחילי לכם את יום מנוחתו למנוחה'.

המתבאר מתוך הדברים, שמתוך נתינת השבת באופן זה, שעצם השבת ניתן לישראל להיות להם ליום 'מנוחה', אנו רואים נכוחה את גדולתם ורוממותם של ישראל. שהרי מה שהשבת ניתנה להם למנוחה הוא רק משום שהקב"ה משתף את ישראל בעניינים שלו כביכול, שנותן להם את יום מנוחתו, ומנחיל להם את שבת קדשו.

לדעת כי אני ה' מקדישכם

אולם עוד ראו חז"ל בפרשה זו ענין פלאי ונשגב המתגלה בשבת בעצם מהותם ומדרגתם של עם ישראל. כי הנה מציאות זו של 'מתנה' הלא הוא ענין נפלא, שכן איך יתכן לתת לנו דבר שאינו קשור אלינו להדיא. וכשם שאין שום משמעות וטעם בכך שהאומות יחוגו את 'חג המצות' דרך משל, משום שהם הרי לא יצאו ממצרים ועל איזו חירות יש להם לחוג, ובוודאי לא שייך לומר ש'יתנו' להם את החג במתנה, שהלא אין לכך שום משמעות. מעתה האין שייך לצוות על השבת ולתת את השבת לישראל

שלא אירע עמהם שום דבר בשביתה הקב"ה שהוא ענין שמימי השייך רק לו יתברך.

אלא המבואר כאן, כי נתינת מנוחה זו לישראל, נובעת מן הסוד הנשגב שיש לנו בקשר עם ה', היינו המעלה הרוממה והדביקות הפנימית שיש לישראל והקב"ה. באופן שהקב"ה רואה את ישראל בבחינת קרוביו ובני משפחתו של המלך, ואף יותר מזה - שאנו נחשבים כרעייה וכמטרוניא למלך. וכיוון שמשפחת המלך היא חלק מן המלך, הרי היא גם משתפתת בכל ענייניו העצמיים. ורק מתוך כך יש מקום ושייכות ליתן לישראל את יום מנוחתו, שיהיה גם להם ליום מנוחה.

אמור מעתה, פרשה זו של נתינת השבת בדרגה של מנוחה, היא האות הנשגב על גדולת וקדושת ישראל. ועל זה אמרה תורה 'כי אות היא ביני וביניכם לדעת כי אני ה' מקדישכם'.

וכך אמרו במדרש - 'ביני ובין בני ישראל וגו', משל למלך יושב ומטרוניא יושבת כנגדו, העובר ביניהם חייב מיתה' (שמו"ר כה, יא).

עוד אמרו חז"ל - 'ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם - מגיד שהשבת מוספת קדושה על ישראל' (מכילתא). כלומר שכאן נתחדש שקדושת השבת חלה על עצם מציאותם של ישראל, ובוזה נתוסף בהם קדושה.

עוד דרשו חז"ל סוד נשגב - 'כי אני ה' מקדישכם - לעולם הבא, כגון קדושת שבת בעולם הזה. נמצינו למדין, שהוא מעין קדושת העולם הבא. וכן הוא אומר מזמור שיר ליום השבת לעולם שכולו שבת' (מכילתא). כלומר שהשבת היא אות שממנה אנו יודעים שנוכה לעולם הבא.

והיינו כי העולם הבא הרי הוא עולמו של הקב"ה, ואין בו חלק לנבראים, עין לא ראתה זולתו. אולם מתוך שנתן ה' את יומו - יום השבת - לישראל, והטעם בזה הוא כמו שביארנו משום שישראל מאוחדים עם הקב"ה בבחינת בני ביתו, ולכן משתף אותם בכל ענייניו, הנה יש כאן 'אות' כי הוא יתברך עתיד להיות גם מקדשנו לעולם הבא, בעולמו של הקב"ה, להיות עמו ולתת לנו חלק בו. שמאותו הטעם והשייכות שנתן לנו את השבת ראויים אנו גם שיתן לנו חלק בעולם הבא, שינחילנו יום שכולו שבת ומנוחה לחיי עוה"ב.

וגם זה נלמד כאמור דווקא מן הפסוק בפרשה זו 'ביני ובין בני ישראל', שמכאן ראו חז"ל לדרוש שהקשר בין קוב"ה וישראל הוא במדריגת הקשר של מלך ומטרוניתא. כי רק המטרוניתא משתתפת בכל ענייניו האישיים של המלך, כדרך מלך ומטרוניתא, שהם משותפים בכל שמחותיו וסעודותיו.

והנה זה פשוט דזה שנתן הקב"ה את השבת

לישראל, אין הכוונה בזה שנעשה אנו לכד את השבת במקומו. אלא הכוונה שרצה בנו ונתן לנו את 'שבת קדשו', שנעשנו יחד עמו. והוא מה שאמרו - 'מלך שיושב ומטרונה יושבת כנגדו'. שעם ישראל יושבים עם הקב"ה בשבת. וכן משוררים - לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה. דהיינו שעם ישראל קוראים להקב"ה שישתתף בכיכול יחד עמהם לצאת לקראת השבת לקבל פניה.

חכמה ומוסר

היחס הנכון להידורים וחומרות

חשיבות הידורים והחומרות

ישראל קדושים הן והמצוות יקרות וחביבות עליהם, אשר על כן נושאים הם פנים לתורה, ונוהגים להדר במעשה המצוות ולהחמיר באיסורים. ובפרט בני עליה והנוהגים בחסידות, אין אלו מסתפקים בקיום המצוות וההלכה במידה מצומצמת ההכרחית, אלא מקיימים אותם באופן יותר מושלם ומעולה עם דקדוקים והוספות. וככל שזוכה האדם להתעלות בדרגות רמות של חסידות ודביקות, הוא מוסיף להדר יותר ויותר. וכמידת רצונו לשלימות הנפש וגודל תשוקתו לעבודתו ית"ש, הריהו מרבה לדקדק בקיום המצוות שיהיו בשלימות ובהידור רב.

שני סוגים בהידורים - דרגות 'ירא חטא' ו'חסיד'

יש בזה שני סוגים. יש מיני הידורים וחומרות שאין עניינם תוספת והרחבה, אלא כל מגמתם להדר בגוף הקיום עצמו, אשר זה נובע מהרצון להיות מובטח בקיום המצוה וההלכה כראוי, ושיצא ידי חובתו לפי כל הצדדים, ולברוח מכל חשש אפילו אם הוא רחוק ביותר. ושיהא נכון לפי כל השיטות וכל השיעורים, גם כאשר אפשר לסמוך על דעת המקילים. והוא הדרגה הנקראת בחז"ל 'ירא חטא'.

וישנם מיני הידורים, שאינם שייכים לחששות בהלכה ובגוף הקיום לצאת ידי חובה, אלא הם הרחבה ותוספת נופך, הידור וסילסול במעשה המצוה, אם באופי הקיום או בצורת החפצא דמצוה או בשלימות כוונתה, או בתוספת וריבוי בכמות ואיכות ונוי המצוה בחיצוניות ובפנימיות. הידורים שמטרתם היא לקיים את המצוה בעושר והרחבה עם

ציצים ופרחים, וכן בתוספת סממנים והנהגות. והוא הדרגה הנקראת בחז"ל 'חסיד'.

שורש שני הסוגים במצוות ותקנות דרבנן

ושורש שני סוגי הידור אלו, מצינו במצוות ותקנות דרבנן - שגם הם הוספות על מצוות התורה, שיש בהם דברים שהם גזירות וסייגים שעניינם משמרת לתורה שתתקיים התורה כהלכה, ויהא מובטח קיומה המושלם בעם ישראל. וגם יש דברים שהם הוספות והרחבות שעניינן שתהא המצוה מתקיימת ביתר הרחבה מכפי המידה המצומצמת המחוייבת מדאורייתא. וכמו כן יש דברים שתיקנו לקיימם משום דקים להו מתוך ההבחנה בעומק התורה שכן הוא לרצון לפני ה' שאף אם אופן זה אינו בדרגה של חיוב, בכל זאת יש מקום וענין לנהוג כך במצוה זו, וקבעום עלינו לחובה.

ובאותה מידה נוהגים המהדרים להחמיר על עצמם גם בדברים שלא תיקנו חז"ל, להוסיף עוד להדר בשני סוגי הידורים הנ"ל.

בכדי להחמיר ולהדר צריך לדעת שורש ותוכן המצוה

והנה הבאים להדר, עליהם לעמוד על שרשיה ועיקריה של המצוה, ועל כל פרטי הלכותיה, בכדי לדעת במה ראוי לדקדק להחמיר ולהוסיף. וכן יש להעמיק בינה מהו אופי המצוה ותוכנה, בכדי להשכיל ולהבין אלו הם הידורים וההרחבות המתאימים למצוה זו, ועל כגון דא אמרו 'ולא עם הארץ חסיד ולא בור ירא חטא'.

מאחר שאין עושה זאת באופן וברגש של תוספת דקדוק והידור.

כאשר מוסיפים הידורים שונים על עיקר החיוב, על ידי זה נעשה הקיום כבד מנשוא. ומכיון שאין לו את העונג הרוחני והסיפוק הנפשי של מעשה ההידור כאמור, אזי נעשה הכל בכובד ובעצלתיים, ולבסוף עלול חלילה להפיל העיקר עם התוספת. ועיין אבות דרבי נתן (פרק א) - 'אע"פ שצריך אדם לעשות סייג לדבריו לא יעשה הסייג מרובה על העיקר, שא"כ אין יכול לעמוד בדבריו. מכאן אמרו אל יוסיף אדם על דברים ששומע, רבי יוסי אומר טוב עשרה טפחים ועומד, ממאה אמה ונופל'.

וגם עצם ההרגשה שהתורה מכבידה היא דבר גרוע, וכדברי הנביא 'עמי מה הלאתיך, ענה בי' (מיכה ו, ג). כי כאשר יודע האדם שזה רק תוספת הידור ומעלת חשיבות, אינו מגיע להרגשה זו, כיוון שמעשה ההידור נעשה מרצונו העצמי ובהרגשה של הקרבה, והאדם מוכן להתאמץ באופן מיוחד בשביל הידור. אבל כשמדמה שזה חיוב אזי נעשה עליו הכל כעול כבד.

תוצאה נוספת מכך דכשאנו יודע את ההבדל בין הידורים לחיוב, על ידי כך טועה לחשוב שהוא חייב לקיים את כל הידורים אשר הגיעו לאזניו מכל הנהגות הצדיקים, אף שכל אחד מהם לא נהג אלא בחלק מהם, ובאופן כזה וודאי שיבוא לידי כובד, ולבסוף יפול הכל.

עוד צריך זהירות, שלפעמים כאשר מפריז בהידורים, מאבד לגמרי צורת המצוה עצמה, אשר היא נחבאת בהררי התוספות וההידורים.

דרכו של האדם כשנוהג עצמו באיזה הידורים נוטה להחשיבם ולראותם כעיקרים חשובים, שעל ידי זה מגדיל ערך עצמו בעיניו. וכן הוא מטה את דעתו לסבור שעל ידי כך הוא עליון על כל סביבתו. ולפעמים משום כך מבקר את כלל הציבור שאינם זוכים להתנהג כך, עד שהם נחשבים בעיניו כמזולזלים בתורה ובהלכה.

וכל נבון יעשה בדעת, וישקול בפלס דרכיו, ואיזהו חכם המכיר את מקומו של כל דבר.

ויש שדעתם נתונה להדר יותר בסוג הראשון של דקדוקים וחומרות שעניינם לבוא לידי קיום המצוה בשלימות לכל השיטות, וזו בחינת 'יראה'. ויש שנתנו את עיקר ההידור לקיים המצוה בהרחבה ונוי וסלסול, והוא בחינת 'אהבה'. ומיניה ומיניה יתקלס עילאה.

כמה מיני זהירות הנדרשים בעשיית הידורים

אכן בכל סוגי ההידורים צריך האדם הבא להדר ולהוסיף, להיזהר זהירות גדולה בכמה פרטים, למען יהיה ההידור כראוי וכדי שלא יצא שכרו בהפסדו.

ויסוד הכל הוא הזהירות לדעת להבדיל בין החוב והעיקר לבין ההידור והתוספת, שלא יבוא להחשיב את תוספת ההידור כעיקר הדבר, אלא יזכור שזה רק הידור ותוספת מעלה, ולא יטשטש התחומין בין העיקר וההידור, וזהירות זו יש לה כמה פנים.

שלא יתפוס ההידור את מקומו של העיקר בלבו, כלומר שמרכז מחשבתו ודעתו יהיו נתונים בהדגשה אל העיקר, וההידור יבוא רק כתוספת.

וכל שכן שלא יבוא ההידור על חשבון העיקר והחיוב, שלפעמים מרוב חביבות ההידור, כבר מאבד העיקר את חשיבותו וממעט ומקל בו, ונמצא עושה טפל עיקר ועיקר טפל.

יש שמאחר שהשקיע מאמץ ותשומת לב במעשה ההידור, כבר מתעייף בנפשו ולא נשאר בו די כח ליגיעת לב ורגש בעיקר המצוה. וכגון המרבה באמירת תחינות ומזמורים לפני התפילה, וכבר הוציא וביטא את כל המייית לבו, עד שבעת התפילה עצמה, כבר אין בכוחו לדקדק באמירה ולכוון את לבו.

כאשר מוסיף ומרבה בהידורים שלא לפי מדריגתו, יש שמשביע את עצמו בזה, ומרגיע את מצפונו וחש עצמו שלם בצדקתו, עד שלפעמים אינו רואה צורך להתאמץ בעניינים אחרים, אף שהם יותר עיקריים מאותו הידור וחומרה.

כאשר מיטשטש הגבול בין החיוב וההידור, אין התוספת מעניקה לנפשו את הרוממות ורגש ההתעלות הרוחנית שיש לו לאדם כאשר הוא מהדר במצוות, שמכיוון שהוקבע אצלו המנהג הטוב ונעשה אצלו כחובה, והחיוב וההידור הכל נעשה אחד אצלו, אזי מפסיד את ההתעלות בנפשו והתרוממות הרוח,

חשון תשפ"ג

הזדעה חשובה

עם הופעתו בשעה טובה של הכרך החדש ספר

דברים חלק א'

וקטלוג אוצר קלטות בן מלך

בימים אלו הופצו הספרים בין בתי המדרש לעיון הלומדים ומבקשי ה'

'בן מלך' - להבין ולהשכיל לשימוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות

כמו כן ניתן להצטרף לקבלת עלון "אוצרות בן מלך" שיוצא לאור מידי שבוע בכתובת המייל: mechonbenmelech@gmail.com

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים, נא לפנות ל-054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com